

Μυκηναϊκός πολιτισμός

Εμείς και ο δάσκαλός μας κάναμε μια μεγάλη εκδρομή, το γύρο της Ελλάδας σε 15 ημέρες. Την ένατη ημέρα φτάσαμε στην Πελοπόννησο. Προχωρώντας, είδαμε από μακριά ψηλά τείχη στην κορυφή ενός λόφου. Μαντέψαμε αμέσως ότι είναι αρχαία. Ήταν η Ακρόπολη των Μυκηνών, δηλαδή μια πόλη στην κορυφή του λόφου.

Στην πραγματικότητα η ακρόπολη ήταν μια οχυρωμένη τοποθεσία που προστάτευε τους ανθρώπους που κατοικούσαν εκεί κοντά και τα αγαθά τους, όταν γινόταν πόλεμος. Γιατί οι Μυκηναίοι είχαν χτίσει την ακρόπολή τους εκεί ψηλά; Είναι φανερό! Από εκεί

έβλεπαν μακριά, όλο τον κάμπο γύρω και τα περάσματα απ' όπου θα μπορούσαν να έρθουν εχθροί. Όλοι οι αρχαίοι λαοί έχτιζαν τα κάστρα τους στις κορυφές των λόφων.

Κουβεντιάζοντας, καθώς πλησιάζαμε, θυμηθήκαμε το βασιλιά Αγαμέμνονα που ήταν ο αρχιστράτηγος στην εκστρατεία εναντίον της Τροίας, όπως λέει ο Όμηρος στην Ιλιάδα.

Οι Μυκηναίοι έφτασαν στον ελλαδικό χώρο από το Βορρά, την εποχή που τα όπλα και τα εργαλεία των ανθρώπων ήταν φτιαγμένα από χαλκό. Την εποχή αυτή την ονομάζουμε εποχή του Χαλκού. αρχίζει περίπου το 3000 π.Χ. και τελειώνει γύρω στο 1100 π.Χ.

Διασυνδέσεις

- * Η ενότητα μπορεί να διδαχθεί με αφορμή το ταξίδι που περιγράφεται στο βιβλίο *Ο γύρος της Ελλάδας σε 15 ημέρες* ή απλά να συνδεθεί μ' αυτό.
- * Γεωγραφία του μυκηναϊκού κόσμου: Χρήση του χάρτη που υπάρχει στην καρτέλα και αναφορά στις σύγχρονες πόλεις που βρίσκονται κοντά στα αρχαία κέντρα με τη βοήθεια των διαδρομών που υπάρχουν στο βιβλίο *Ο γύρος της Ελλάδας σε 15 ημέρες*.
- * Αρχαίες ακροπόλεις: Ακρόπολη των Αθηνών, μεσαιωνικές ακροπόλεις, ακροπόλεις στη Θράκη: Μαρώνεια, Κομοτηνή, Ξάνθη. *Ο γύρος της Ελλάδας σε 15 ημέρες*.
- * Αναφορά στην Ιλιάδα του Ομήρου: Αγαμέμνονας, Νέστορας, Μενέλαος, Ωραία Ελένη, Τροία. *Ένα μήνυμά σου στέλνω*, σελ. 45 και 47.
- * Σύστημα χρονολόγησης με βάση τα υλικά κατασκευής των όπλων και των εργαλείων: Εποχή του Λίθου, εποχή του Χαλκού, εποχή του Σιδήρου. *Χρονολόγιο*, σελ. 3-8.
- * Οι διασυνδέσεις αυτές είναι ενδεικτικές. Ενδεχομένως υπάρχουν και άλλες συνδέσεις που μπορείτε να τις χρησιμοποιήσετε ανάλογα με τη δυναμική του μαθήματος.

Βιβλιογραφία

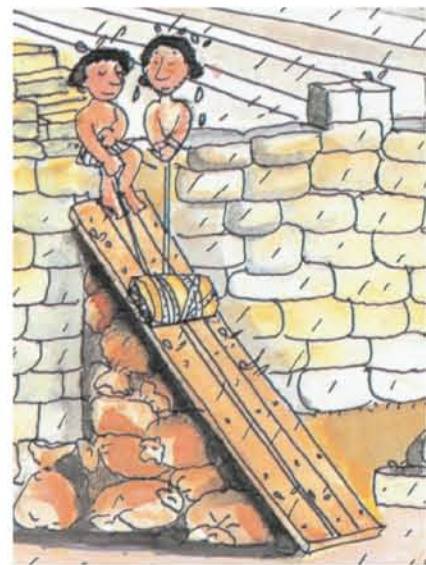
- Ιστορία του ελληνικού έθνους*, τ. 1, Εκδοτική Αθηνών, 1976.
 Π. Βαλαβάνης, *Ο λόφος με τα κρυμμένα μυστικά*, εκδ. Ακρίτας, 1998.
 Σέμνη Καρούζου, *Οδηγός του Εθνικού Αρχαιολογικού Μουσείου*, 1978.
 Μαρίζα Ντεκάστρο - Πάνος Βαλαβάνης, *Μικρές ιστορίες του μουσείου*, εκδ. Κάστωρ, 2004.
 Ειρήνη Νάκου, *Ταξίδια στην προϊστορική Ελλάδα*, εκδ. Κέδρος, 1987.

Στην Πύλη των Λεόντων

Φτάσαμε μπροστά στη μεγάλη είσοδο της ακρόπολης. Την ονομάζουν Πύλη των Λεόντων, δηλαδή πύλη των λιονταριών, από τα δυο λιοντάρια που είναι σκαλισμένα μέσα σ' ένα πέτρινο τρίγωνο πάνω από την πόλη. Βγάλαμε μια φωτογραφία μπροστά από την πύλη. Πόσο ψηλή είναι!

Οι πέτρες που χρησιμοποίησαν οι χτίστες είναι τεράστιες. «Τα έχτισαν οι Κύκλωπες, τα γιγάντια παιδιά της Θεάς Γης. Μόνο αυτοί θα μπορούσαν να μεταφέρουν τις πέτρες», μας είπε ο φύλακας του αρχαιολογικού χώρου.

Εμείς όμως ξέρουμε ότι δεν είναι αλήθεια. Οι αρχαιολόγοι δοκίμασαν να σύρουν μεγάλες πέτρες χωρίς να χρησιμοποιήσουν μηχανήματα. Να τι έκαναν: έσυραν, δεμένες με σκοινιά, τις πέτρες πάνω σε στρογγυλούς κορμούς δέντρων. Έτσι έφτιαξαν μια σειρά. Μετά έβαλαν χώμα, έφτιαξαν μια ανηφόρα κι έσυραν πάνω σε κορμούς άλλες πέτρες. Έτσι έφτιαξαν τη δεύτερη σειρά. Μ' αυτό τον τρόπο έχτισαν τα τείχη όσο ψηλά ήθελαν. Έπειτα έβγαλαν τα χώματα. Τα τείχη ήταν πανύψηλα κι έτοιμα να τους προφυλάξουν.

Πριν περάσουμε την Πύλη των Λεόντων, ο φύλακας μας είπε ακόμα κάτι:

«Παιδιά, δε σας φαίνεται περίεργο που οι Μυκηναίοι γνώριζαν τα λιοντάρια; Σήμερα στην Ελλάδα δεν υπάρχουν λιοντάρια. Θυμάστε όμως το μύθο του Ηρακλή που σκότωσε το λιοντάρι της Νεμέας και το λιοντάρι του Κιθαιρώνα; Φαίνεται ότι εκείνα τα χρόνια υπήρχαν λιοντάρια στην περιοχή!»

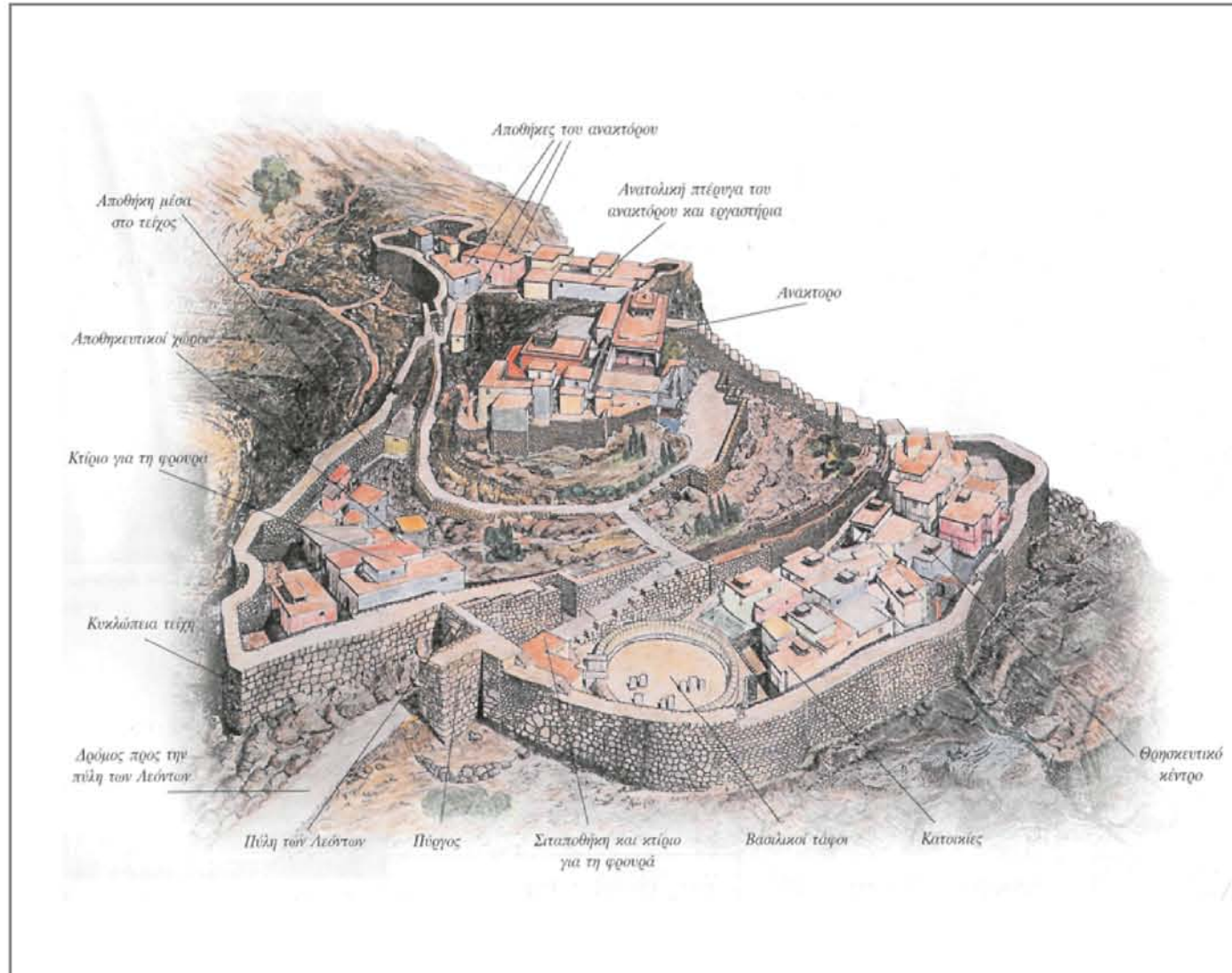
Διασυνδέσεις

- * Μυκηναϊκός πολιτισμός, *Χρονολόγιο*, σελ. 11.
- * Μυκήνες, *Ο γύρος της Ελλάδας σε 15 ημέρες*, σελ. 37.
- * Κύκλωπες, τα παιδιά της θεάς γης, Ηρακλής. Οι μύθοι είναι σύνθετες αφηγήσεις. Φτιάχνονται από διαφορετικές ιστορίες, που οι ήρωές τους υπάρχουν και σε άλλους μύθους. Όπου υπάρχουν τέτοιες συνδέσεις, ο εκπαιδευτικός μπορεί να αναφερθεί στη βιβλιογραφία.
- * Μυθολογία: Γιατί οι αρχαίοι λαοί έπλαθαν μύθους. Τι ήθελαν να εξηγήσουν μ' αυτούς.
- * Οι διασυνδέσεις αυτές είναι ενδεικτικές. Ενδεχομένως υπάρχουν και άλλες συνδέσεις που μπορείτε να τις χρησιμοποιήσετε ανάλογα με τη δυναμική του μαθήματος.

Βιβλιογραφία

- Π. Βαλαβάνης, *Ο λόφος με τα κρυμμένα μυστικά*, εκδ. Ακρίτας, 1998.
 Ειρήνη Νάκου, *Ταξίδια στην προϊστορική Ελλάδα*, εκδ. Κέδρος, 1987.
 Μαρίζα Ντεκάστρο-Πάνος Βαλαβάνης, *Μικρές ιστορίες του μουσείου*, εκδ. Κάστωρ, 2004.
 Αικ. Τσοτάκου-Καρβέλη, *Λεξικό της ελληνικής μυθολογίας για παιδιά*, εκδ. Πατάκη, 2002.
Ιστορία του ελληνικού έθνους, τ. 1, Εκδοτική Αθηνών, 1976.

Στην Ακρόπολη των Μυκηνών

Διασυνδέσεις

- * Μυκηναϊκός πολιτισμός, *Χρονολόγιο*, σελ. 11.
- * Μυκήνες, *Ο γύρος της Ελλάδας σε 15 ημέρες*, σελ. 37.
- Οι διασυνδέσεις αυτές είναι ενδεικτικές. Ενδεχομένως υπάρχουν και άλλες συνδέσεις που μπορείτε να τις χρησιμοποιήσετε ανάλογα με τη δυναμική του μαθήματος.

Βιβλιογραφία

- Π. Βαλαβάνης, *Ο λόφος με τα κρυμμένα μυστικά*, εκδ. Ακρίτας, 1998.
 Ειρήνη Νάκου, *Ταξίδια στην προϊστορική Ελλάδα*, εκδ. Κέδρος, 1987.
 Μαρίζα Ντεκάστρο-Πάνος Βαλαβάνης, *Μικρές ιστορίες του μουσείου*, εκδ. Κάστωρ, 2004.
Ιστορία του ελληνικού έθνους, τ. 1, Εκδοτική Αθηνών, 1976.

Μπαίνοντας στην Ακρόπολη είδαμε ερείπια από πολλά κτίρια.
 Είδαμε σπίτια, αποθήκες, εργαστήρια,
 κτίρια για τους φρουρούς,
 χώρους για θρησκευτικές τελετές.
 Πάνω σ' ένα πλάτωμα, στο πιο ψηλό σημείο της Ακρόπολης,
 ήταν το ανάκτορο, το παλάτι του βασιλιά,
 με την αίθουσα του θρόνου.
 Ο βασιλιάς κυβερνούσε το λαό του.
 Κοντά του είχε πλούσιους άρχοντες και στρατιωτικούς.
 Οι άνθρωποι του λαού ήταν τεχνίτες, αγρότες,
 βοσκοί, έμποροι, ναυτικοί, στρατιώτες.

Ερρίκος Σλίμαν

Ο αρχαιολόγος Ερρίκος Σλίμαν ήταν εκείνος που, δουλεύοντας με πείσμα και διαβάζοντας τον Όμηρο, ανακάλυψε όχι μόνο την Τροία αλλά και τις Μυκήνες του βασιλιά Αγαμέμνονα.

Γεννήθηκε στη Γερμανία το 1822. Όταν ήταν μικρός του άρεσε να διαβάζει βιβλία με μυθολογία. Μια φορά είπε στους γονείς του:

-Όταν μεγαλώσω, θα βρω την Τροία, το παλάτι του Αγαμέμνονα και τους θησαυρούς του.

Πραγματικά, όταν μεγάλωσε έγινε έμπορος κι έβγαλε

πολλά λεφτά. Πήγε στο πανεπιστήμιο, σπούδασε κι αποφάσισε να

πραγματοποιήσει το παιδικό του όνειρο. Μαζί με τη γυναίκα του, τη Σοφία, που ήταν Ελληνίδα, έκανε ανασκαφές στην Τροία, στις Μυκήνες και σε άλλα μέρη της Ελλάδας.

Να τι έγραψε ο Ερρίκος Σλίμαν στο ημερολόγιό του όταν έκανε ανασκαφές στις Μυκήνες:

«Μυκήνες, 6
Αυγούστου 1876
Αύριο είναι η μεγάλη
ημέρα. Έχω αγωνία...
Είμαι σίγουρος ότι
όταν φεράσω τα τείχη
θα βρω τους τάφους
των Μυκηναίων
βασιλιάδων, με όλα
τα χρυσαφικά που λέει
ο Όμηρος ότι είχαν.»

«Μυκήνες, 7
Αυγούστου 1876
Οι εργάτες φρέσει
να ανοίξουν ένα φέρασμα για να μωσούμε στην ακρόπολη από την Πύλη των Λεόντων.
Τα κίματα είναι πολύ σκληρά κι έχει τεράστιες φέρες φεσμένες εδώ κι εκεί!»

Διασυνδέσεις

- * Μυκηναϊκός πολιτισμός, Χρονολόγιο, σελ. 11
- * Μυκήνες, Ο γύρος της Ελλάδας σε 15 ημέρες, σελ. 37.
- * Οι ανασκαφές, Ένα μήνυμα σου στέλνω, σελ. 61.
- * Όμηρος, Τρωικός πόλεμος, Ένα μήνυμα σου στέλνω, σελ. 45, 47 και Το παζάρι και ο κόσμος του, σελ. 9.
- * Οι διασυνδέσεις αυτές είναι ενδεικτικές. Ενδεχομένως υπάρχουν και άλλες συνδέσεις που μπορείτε να τις χρησιμοποιήσετε ανάλογα με τη δυναμική του μαθήματος.

Βιβλιογραφία

- Ειρήνη Νάκου, Ταξίδια στην προϊστορική Ελλάδα, εκδ. Κέδρος, 1987.
Μαρίζα Ντεκάστρο-Γάνος Βαλαβάνης, Μικρές ιστορίες του μουσείου, εκδ. Κάστωρ, 2004.
Μαρίζα Ντεκάστρο, Αρχαιολογία, ένα ταξίδι στο παρελθόν, εκδ. Κέδρος, 1988.
Αρχαιολογία, εκδ. Ερευνητές, 1997.
Ιστορία του ελληνικού έθνους, τ. 1, Εκδοτική Αθηνών, 1976.

Οι ανασκαφές του Ερρίκου Σλίμαν

Να τι έγραψε ο Ερρίκος Σλίμαν στο ημερολόγιό του όταν έκανε ανασκαφές στις Μυκήνες:

«Μυκήνες, 24 Σεπτεμβρίου 1876

Ανοίξαμε τους βασιλικούς τάφους. Εκείνη την εσπέρα έθαβαν τους νεκρούς με τα αγαπημένα τους αντικείμενα. Έτσι, βρήκαμε χρυσά κοσμήματα, χρυσά στολίδια για τα ρούχα, πολύτιμα όπλα και χρυσές ψροσωμίδες. Είμαι σίγουρος ότι η καλύτερη είναι του Αγαμέμνονα, τον αρχιστράτηγον στον πόλεμο της Τροίας. Πώς την έφτιαξαν; Φαίνεται ότι ο τεχνίτης χτύπησε ένα λεπτό φύλλο χρυσού πάνω σε ένα καλούχι από το ψρόσωμο του βασιλιά. Έχει πολλές λεπτομέρειες τα μάτια, τα φρύδια, το λεπτό μουστάκι, η μύτη, τα χείλια, τα αφτιά.»

«Μυκήνες, 15 Οκτωβρίου 1876

Βρήκα κράνη από δόντια αγριογούρουνου και ψανοθηλίες φτιαγμένες από μωροίντζινες ψλάκες ραμμένες πάνω σε δερμάτινους χιτίνες.

Βρήκα μεγάλα αβγά στρουθιακίμων που τα είχαν μετατρέψει σε αγγεία. Πού τα βρήκαν, μάλλον τα έφεραν έμποροι με τα καράβια τους από την Αίγυπτο.

Βρήκα και πολλά αγγεία. Σ' ένα μεγάλο αγγείο είχαν ζωγραφίσει πολέμιστες. Φορούν κράνος και ψανοθηλία, κρατούν ασπίδα, έχουν σπαθί ψερασμένο στη ζώνη τους και από το κοντάρι τους κρέμεται ένα σακονλάκι με τρόφιμα. Μωροεί να τους δείχνει να φεύγουν για τον πόλεμο.»

Διασυνδέσεις

- * Μυκηναϊκός πολιτισμός, Χρονολόγιο, σελ. 11.
- * Ο γύρος της Ελλάδας σε 15 ημέρες, σελ. 37.
- * Το εμπόριο στην αρχαιότητα, Εμπορικοί δρόμοι, σελ. 38-40.
- * Ταφικές συνήθειες: Οι θολωτοί τάφοι, τα κτερίσματα.
- * Οπλισμός των στρατιωτών. Τα αμυντικά όπλα: η ασπίδα, το κράνος, η πανοπλία, οι περικνημίδες. Τα επιθετικά όπλα: το ξίφος, το δόρυ.
- * Οι διασυνδέσεις αυτές είναι ενδεικτικές. Ενδεχομένως υπάρχουν και άλλες συνδέσεις που μπορείτε να τις χρησιμοποιήσετε ανάλογα με τη δυναμική του μαθήματος.

Βιβλιογραφία

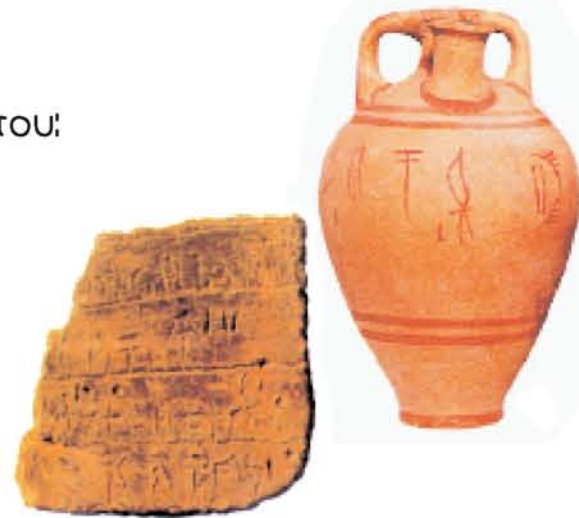
- Σέμνη Καρούζου, Οδηγός του Εθνικού Αρχαιολογικού Μουσείου, Εκδοτική Αθηνών, 1978.
- Ειρήνη Νάκου, Ταξίδια στην προϊστορική Ελλάδα, εκδ. Κέδρος, 1987.
- Μαρίζα Ντεκάστρο, Αρχαιολογία, ένα ταξίδι στο παρελθόν, εκδ. Κέδρος, 1988.
- Αρχαιολογία, εκδ. Ερευνητές, 1997.
- Ιστορία του ελληνικού έθνους, τ. 1, Εκδοτική Αθηνών, 1976.

Η γραφή

Ο Ερρίκος Σλίμαν έγραψε στο ημερολόγιό του:

« Μυκήνες, 17 Νοεμβρίου 1876

Ανάμεσα στα κίματα βρήκαμε πολλά σπασμένα πήλινα αγγεία. Κολλήσαμε τα κομμάτια τους. Σε ένα είδαμε κάτι σχέδια χαραγμένα γύρω από το λαμίο. Μήπως είναι γράμματα;»

Ο Σλίμαν δεν μπορούσε να ξέρει ότι τα σχέδια που είδε πάνω στο αγγείο ήταν στ' αλήθεια γράμματα! Παρόμοια γράμματα βρήκαν οι αρχαιολόγοι σαράντα χρόνια μετά στην Πύλο, μια μυκηναϊκή πόλη στη νότια Πελοπόννησο.

Ήταν χαραγμένα πάνω σε πήλινες πινακίδες, σαν κι αυτές που είχαν παλιά τα παιδιά για να γράφουν ή να ζωγραφίζουν. Οι πινακίδες ήταν κατάμαυρες! Μια φωτιά έκαψε το κτίριο όπου ήταν φυλαγμένες. Έτσι οι πινακίδες ψήθηκαν και διατηρήθηκαν μέχρι σήμερα.

Ένας επιστήμονας διάβασε τι έλεγαν οι πινακίδες. Ήταν γραμμένες στα ελληνικά και έγραφαν λέξεις όπως *ελιές, κρασί, μέλι, ονόματα θεών*.

Ξέρεις ότι πολλοί αρχαίοι λαοί είχαν θεούς που προστάτευαν τη γραφή;

Οι Ινδοί πίστευαν ότι προστάτης των γραφέων ήταν ο θεός Γκανέσα, που είχε κεφάλι ελέφαντα και ανθρώπινο σώμα.

Στην αρχαία Αίγυπτο πίστευαν ότι ήταν ο θεός Θωθ, που είχε κεφάλι πουλιού (ιβιδας) και ανθρώπινο σώμα.

Οι αρχαίοι Έλληνες πίστευαν ότι ο θεός Ερμής ήταν προστάτης της επικοινωνίας και των γραμμάτων.

Διασυνδέσεις

- * Στοιχεία για τη γραφή: Ένα μήνυμα σου στέλνω, Το παζάρι και ο κόσμος του, Εμπορικοί δρόμοι.
- * Οι τρόποι επικοινωνίας των ανθρώπων πριν από την ανακάλυψη της γραφής.
- * Οι λόγοι που οδήγησαν τους ανθρώπους στην ανακάλυψη της γραφής.
- * Άλλοι κώδικες επικοινωνίας: τα σήματα Μορς, τα σήματα οδικής κυκλοφορίας, τα σήματα πάνω σε προϊόντα κ.ά.
- * Οι θεοί και οι ιδιότητές τους (Ερμής, προστάτης της επικοινωνίας και των γραμμάτων).
- * Οι διασυνδέσεις αυτές είναι ενδεικτικές. Ενδεχομένως υπάρχουν και άλλες συνδέσεις που μπορείτε να τις χρησιμοποιήσετε ανάλογα με τη δυναμική του μαθήματος.

Βιβλιογραφία

Η ιστορία της γραφής, εκδ. Ερευνητές, 1996.

Διονύσης Βαλάσης, Η γραφή, μια περιπέτεια χωρίς τέλος, εκδ. Κέδρος, 1985.

Μπίλη Βέμη, Το κουτί της γραφής, εκδ. Καλειδοσκόπιο, 1999.

Μαρίζα Ντεκάστρο-Πάνος Βαλαβάνης, Μικρές ιστορίες του μουσείου, εκδ. Κάστωρ, 2004.

Αικ. Τσοτάκου-Καρβέλη, Λεξικό της ελληνικής μυθολογίας για παιδιά, εκδ. Πατάκη, 2002.